

Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok etnickej tolerancie

**Slovenská ľudová pieseň
ako prostriedok sebaidentifikácie v multietnickom prostredí**

Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok etnickej tolerancie
2019 – 1- SK01 – KA201 – 060682

- Sociálna vzdelávacia hodnota európskeho kultúrneho dedičstva (zvyšovanie povedomia o európskom kultúrnom dedičstve, s dôrazom na špecifickosť jednotlivých minoritných prostredí Slovákov žijúcich v zahraničí)
- Podpora pedagógov ako horizontálna priorita (aktívna spolupráca s pedagógmi škôl s vyučovacím jazykom slovenským)
- Hlavné ciele z oblasti školského vyučovania:
 - Podpora komplexného prístupu k výučbe jazykov
 - Posilňovanie profilu učiteľského povolania
 - Účasť na projekte urobí kariéru aktívne zapojeného pedagóga atraktívnejšou

Zámerom projektu je upriamiť pozornosť na dôležitosť etnickej identity, ktorá prispieva k multietnickej tolerancii:

- My sami sme iní ako naše okolie, preto sme tolerantní voči tým, ktorí sú iní...

Doposiaľ vytvorené didaktické materiály siahali po výbere spoločnej ľudovej piesne pre všetky rôznorodé prostredia:

- Nivelizácia, obraz o jednotnom slovenskom prostredí v zahraničí (ktoré neexistuje)

Identifikácia piesňového materiálu, ktorý si pamätajú staršie vekové kategórie v jednotlivých prostrediach:

- Odborne ich spracovať a vybrať témy podporujúce lokálne a národné povedomie (špecifické pre každé z prostredí)

K dokladom zapúšťania koreňov a osvojovania novej domoviny dolnozemských Slovákov sa zaradili aj jazykové a folklórne prejavy. Ako sa sídla slovenských kolonistov doformovávali, časti svojich dedín a rozľahlých chotárov pomenovali nespočetnými názvami vo svojom materinskom jazyku.

Folkloristi zaregistrovali, že keď sa nejaká skupina ľudí presídli z jedného miesta na iné, novú situáciu zohľadnili aj v slovenských dolnozemských dedinách rozprávaním príbehov a povestí, do ktorých zakomponovali rôzne reálie nového prostredia. Alebo novú situáciu aktualizovali tak, že do textov piesní, príbehov, porekadiel, povrávok či úsloví povkladali názvy svojich nových dedín, ich častí, mená populárnych jednotlivcov a iné.

Ján Botík

V slovenských dolnozemských komunitách sa v ich slovenských nárečiach, a dodajme, že aj na mnohých úsekoch tradičnej, najmä duchovnej kultúry, udial veľkolepý konvergentný proces, ktorý z prisťahovalcov poschádzaných z rôznych dedín a regiónov Slovenska, s odlišnými lokálnymi nárečiami a kultúrnymi tradíciami, vytvoril **nové lokálne a regionálne nárečové a kultúrne jednotky, ktoré predstavujú vekovo mladšieho dolnozemskeho brata celoetnického komplexu Slovákov.**

Aj hudobní folkloristi vyslovili názor, že **v kolonizovanom prostredí sa časť piesní prinesených zo starej domoviny, začala meniť.** Stávali sa súčasťou zmeneného prostredia a nových podmienok života, nadobúdali výrazne lokálne znaky. Lokálne znaky majú aj nové piesne.

Inakosť a pocit odlišnosti skupinovej identity má akoby dva póly. Na jednej strane sa prejavuje **uvedomovaním si svojej odlišnosti**, ktorá sa stretáva s neporozumením, dištancom a aj nevraživosťou tých druhých, čiže najbezprostrednejších spoluobčanov.

Druhou stranou skupinovej identity, akousi protiváhou neporozumenia od tých druhých, sú **pocity vlastnej hodnoty**, ktoré sú sprevádzané neustálym potvrdzovaním identity.

V týchto súvislostiach sa zvykne poukazovať na to, že jedinci si realitu svojej minulosti, ako aj obsah svojej skupinovej identity, uvedomujú, ale **jediný spôsob, ako sa dajú spomienky osviežovať a identita utvrdzovať, je kontakt s tými, pre ktorých sú príslušné reálie rovnako významné.**

Ján Botík

Etnická identita a etnicita sú univerzálne vlastnosti človeka ako spoločenskej a kultúrnej bytosti. Majú identifikačnú funkciu, sú nástrojom identifikácie jednotlivcov so svojou skupinou: **my sme my, čiže nemôžeme byť súčasne sami pre seba aj tí druhí – oni**. Pri takomto stotožnení sa jednotlivcov so skupinou musí byť splnená podmienka vždy prítomnej hranice medzi nami a nimi.

Ak je táto podmienka splnená, **jednotlivci sa zhlukujú do zoskupenia a držia spolu s my; oni predstavujú odlišné identity, ktoré vymedzujú tú našu**. Nepostrádateľným protipólom identity je inakosť: kto a akí sme závisí od toho, kto a akí nie sme. Každá komunita implikuje uzavretosť, vnútornú zomknutosť, ktorá je však zároveň aj vylúčením, nevypustením dovnútra. **Pokiaľ nie sme obklopení nejakými oni, žiadne my nevznikne**

Ján Botík

Povedomie spoločenskej príslušnosti, ktoré nazývame **kolektívna identita**, sa opiera o **účasť na spoločných vedomostiach a spoločnej pamäti**, ktorá sa vytvára rozprávaním v spoločnom jazyku alebo spoločnou sústavou symbolov. **Nejde pritom len o slová a príbehy, ale aj o obrady a tance, odev a ornamenty, jedlo a pitie, hraničné kamene, pamätníky atď.**

Každej kolektívnej identite zodpovedá určitý kultúrny útvar, ktorý ju funduje a reprodukuje. **Kultúra je teda tým médiom, ktorým sa buduje kolektívna identita a udržiava sa v následnosti generácií“.**

Bez ohľadu na to, že ktorýkoľvek prejav kultúry, či je dominantný alebo marginálny, reálny alebo vymyslený, môže sa stať etnoidentifikačným znakom, možno vyčleniť niektoré už ustálené zložky etnicity, ktoré sa objavujú ako najčastejšie kritériá etnickej identity. Patria medzi ne **vedomie o spoločnom pôvode a spoločných dejinách, o spoločnom území, vlasti a etnonyme, jazyk, náboženstvo, kultúrne tradície a spôsob života, spoločné aspirácie a niektoré ďalšie charakteristiky.** Súhrn týchto prejavov, bez ohľadu na to v akom zložení či poradí dôležitosti, sa najčastejšie podieľa na vytváraní spoločnej etnickej identity.

Ján Botík

Pamäť etnických skupín je v procesoch genézy a udržovania kolektívnej identity dôležitá preto, lebo umožňuje príslušníkom spoločenstva, aby neboli nútení žiť iba tým, čo im poskytuje dnešok, ale aby mohli prítomnosť obohacovať a ozvlášťňovať aj tým, čo sa nazýva **skúsenosťou spoločenstva, čiže jeho kolektívnou pamäťou**. Je to akýsi spoločný fond pracovných návykov, noriem správania, obradov a obyčajov, náboženských predstáv, povestí, postojov, stereotypov atď., ktoré si jednotlivci a celé skupiny ľudí prostredníctvom individuálnej a kolektívnej pamäti prenášajú z minulosti do prítomnosti aj do budúcnosti.

Kolektívna pamäť však nemohla obsiahnuť všetky individuálne vedomosti, takže sa uchovávali iba tie, ktoré predstavovali pre dané spoločenstvo overené hodnoty. Vychádzajúc z takýchto zreteľov bola sociálna pamäť definovaná ako „zásobníca vedomostí, skúseností, udalostí či obrazov, ale i pocity a postoje k nim, ktoré majú zásadný vplyv na vytváranie identity skupiny..

Najdôležitejšiu úlohu kolektívnej pamäti treba teda vidieť v konštrukcii kolektívnej identity, v štruktúrovaní skupinového vedomia, v sebapoznávaní a v sebadefinícii určitej skupiny, prostredníctvom čoho sa usiluje jedna skupina odlíšiť od iných skupín, komunít, národov.“

Ján Botík

Najsilnejšie puto systému vzťahov medzi národnostným spoločenstvom a kultúrou materinského jazyka tvorila tradičná kultúra. Tento jav možno pozorovať na každom jazykovom ostrove, resp. v každej lokalite

Národnosť žije s duchovnou kultúrou, ktorú si priniesla so sebou, ešte veľmi dlho vo vnútornom svete. T.j. jej kultúru netreba sprostredkovať druhým, komunikovať s nimi.

„Sprostredkováva“ ju v prvom rade sebe samej.

Anna Divičanová

Práve duchovná kultúra (obyčaje, folklór a podobne) je hlavným nositeľom etnickej znakovosti, „oporou jazykového vedomia a kolektívnej etnickej identity“, čo potvrdzujú aj jazykové výskumy u Slovákov žijúcich v zahraničí všeobecne. Z tohoto hľadiska má pieseň a jej uchovávanie ako istý kultúrno-identifikačný kód špecifickú pozíciu.

Eva Krekovičová

50. roky minulého storočia ľudia vnímali ako začiatok rozmachu spoločnosti, s vierou a nadšením v lepšiu budúcnosť. Došlo však k narušeniu prirodzeného vývoja vzťahov v spoločnosti, v ktorej malo upevňovanie postojov socialistickej spoločnosti, proces emancipácie a nivelizácie dediny dopad na celú spoločnosť a rodinu ako jednu z ich základných inštitúcií. **Tradície, oslabené zákazom konania cirkevných slávností, začali byť nahradzované predovšetkým ich transformáciou do organizovanej podoby, prostredníctvom záujmovo umeleckej činnosti alebo ako školské aktivity. Vznikali z potreby doby a sebarealizácie. V predškolskom veku sa deti zoznamovali s folklórnou látkou v rámci predškolskej výchovy, na školách formou záujmových krúžkov.**

Rodinné prostredie a domov zohrávajú najdôležitejšiu úlohu vo výchove detí. Práve tu **najmladšia generácia získava a bezprostredne vstrebáva hodnoty, ktoré rodina považuje za najdôležitejšie**. V tradičnom vidieckom prostredí prijímali návyky a zvyky, ktoré tvorili každodenný rodinný rituál, ctený a často striktne dodržiavaný;

Bez detskej pozornosti sa nezaobišlo žiadne debatovanie s farbistým rozprávaním starších alebo čítanie z biblie a knížiek... hlboké zakorenenie v detskej osobnosti predstavovalo rodinné spievanie, napríklad pri domácich a ručných prácach... **deti samotným prihliadaním pod ruky dospelých čerpali inšpiráciu pre svoje hry a zábavy**, pri ktorých radi využívali napodobňovanie správania sa a činnosti staršej generácie, **získavali praktické znalosti a zručnosti do života**.

Romana Habartová

Niečo iného je **osvojiť si pravidlá a normy danej spoločnosti**, dnes väčšinou presne aj právne vymedzené štátnou mocou, a niečo iné je **priať normy vlastnej kultúry**. V prvom prípade hovoríme o **socializácii**, v druhom prípade sa jedná o **enkulturáciu**... každá kultúra, aj regionálna či lokálna, mala a má doposiaľ svoje normy etické aj estetické. Nimi sa ľudia riadili v živote, v medziľudských vzťahoch a prijímali ich za svoje aj pri prezentovaní tradičnej kultúry aj ako jej tvorcovia. Preto môžeme vnímať rozdiely medzi melódiami rôznych regiónov.

To všetko si dieťa osvojovalo enkulturáciou – a samozrejme si to nemohlo osvojiť socializáciou.

Alena Schauerová

Pre enkultúráciu je zásadná mimovoľnosť, t.j. osvojenie si kultúry, vrátane jej noriem, žitím v danej kultúre, teda vnímaním, akceptovaním a osvojovaním kultúrnych vzorov.

Pre výchovu je naopak rozhodujúci zámer, cieľ. Vychovávateľ vždy hľadá spôsob a normy, ako najlepšie priviesť vychovávaného nedospelého jedinca k osvojeniu určitých, najmä etických noriem správania, k osvojeniu určitých zručností, ako ho priviesť ku schopnosti zaujímať vedomé postoje k ľuďom, veciam a činom práve na základe osvojeného....

Enkultúráciou si dieťa osvojuje hrdosť na regionálnu kultúru. Až s poučením, teda výchovou, ju chápe v širších súvislostiach a vie ju prepojiť s hodnotami kultúry národnej.

Alena Schauerová

Enkultúrácia či výchova?

Moderné vnímanie enkultúrácie môžeme tiež doplniť. Nezotrvávame pri romanticky chápanom spontánnom osvojovaní kultúry ako osamotenom a ničím neovplyvnenom procese.

Berieme do úvahy, že naši predkovia – rodičia či starí rodičia – odovzdávali mnohé prvky kultúry tiež zámerne. Hoci len napomenutím – tak áno, tak nie – inokedy presne vyslovenými požiadavkami. Napriek tomu zostáva pre vymedzenie pojmu **enkultúrácia** prvoradá zásadná práve **mimovoľnosť**, **ono postupné splývanie s danou kultúrou...**

Obe formy – enkultúrácia aj výchova – sú cestami, ktorými si dieťa osvojuje tradície ľudovej kultúry. V obidvoch prípadoch je úloha dospelého nezastupiteľná, aj keď v rozdielnych rolách.

Alena Schauerová

JA OM Odporúčanie o ochrane tradičnej ľudovej kultúry a folklóru UNESCO vydalo v roku 1989

...uchovať znamená odovzdať tradičnú kultúru mladšej generácii s cieľom, aby si ju deti osvojili, naučili sa chápať jej hodnotu a boli schopné ju vnímať ako súčasť národného kultúrneho dedičstva.

Cestou a predpokladom je proces výchovy, ktorý realizuje a ovplyvňuje dospelý na základe vlastných poznatkov, schopností a postojov. Tento proces zahŕňa tri časti:

1. vnímanie (počúvať, vidieť, rozlíšiť); **2. osvojenie** schopnosti prezentovať (stať sa ich živým uchovávateľom); **3. schopnosť vedomého postoja** (konať s vedomím, že tradície ľudovej kultúry sú významnou kultúrnou hodnotou).

Len ten, kto s deťmi pracuje vie, že každá časť tohto procesu je náročná, každá vyžaduje inú metódu a nikdy nie je možné vynechať predchádzajúcu etapu, prípadne ich ľubovoľne prehadzovať.

Alena Schauerová

„Víc než vedením je třeba děti zaměstnávat uměním.“

(J. A. Komenský)

Umenie má byť základom každej výchovy. Podľa výskumov súčasnej psychológie a pedagogiky sa **výchova stáva integračným procesom**, čo v podstate znamená zladenie individuálnej jedinečnosti s jednotou celej ľudskej spoločnosti, do ktorej každý jedinec patrí. V tomto procese má veľkú dôležitosť estetická výchova...

Vychovávať umením znamená naučiť sa pozorovať a vnímať všetko krásne. Estetické hodnotenie dieťaťa sa vyvíja na základe jeho vlastnej, prirodzenej sugestibility a citové zážitky tu hrajú hlavnú, nezastupiteľnú úlohu.

Romana Habartová

Folklórne dedičstvo je nutné považovať za živé dedičstvo, ktoré ľudia prevzali z minulosti, ktoré však pre svoje ideové, estetické, etické, historické a iné môže slúžiť ako živé tkanivo spájajúce súčasnú spoločnosť s minulými generáciami.

Práve **v týchto folklórnych tradíciách**, ktoré tvoria osobitný kultúrny systém, **nachádzame mnoho hodnôt**, ktoré nič nestrácajú na svojom význame a **stávajú sa súčasťou tvoriacej sa novej tradície**, kultúrnej tradície našej spoločnosti.

Romana Habartová

Výskum slovenských ľudových piesní v Bodonoši realizovaný Alexom Mlinarčíkom – zozbieral 311 piesní.

- Z etnologického pohľadu za najvzácnejšiu časť predkladanej zbierky piesní pokladám zachované balady a vojenské piesne, ktorých sa v porovnaní s obdobím posledných desaťročí na Slovensku zachovalo v prirodzenom prostredí v Bodonoši podstatne viac.
- Za ďalšiu významnú časť pokladám príležitostné piesne – a to nie len súvisiace so svadbou a Vianocami, ale aj so zabíjačkou. Vo väčšine prípadov tieto piesne zberateľ zaznamenal od starších generácií speváčok, z ktorých dve už nie sú medzi nami. Zaujímavé sú aj výnimočne zaznamenané piesne so špeciálnou tematikou – spomeniem pieseň banícku či dievockú z priadok.
- Na druhej strane v súlade s teóriou a skutočnosťou zaznamenanou aj na Slovensku, najväčšiu skupinu tvoria ľúbostné piesne v počte 124 piesní.

Soňa Burlasová: K otázkam hudobného folklóru Slovákov v Rumunsku. Slovenský národopis 8, 1960, s. 628-640.

- Výskum realizovaný v roku 1959
- **piesne z Novej Huty** viažu sa na štýlový charakter slovenskej ľudovej hudby vo všeobecnosti a na konkrétne melodické typy zvlášť... zaujímavá je variantová súvislosť nielen s piesňami oblastí Zemplín a Šariš, ale aj rôznych častí celého Slovenska. Tieto piesne väčšinou staršieho vývinového obdobia tvoria spoločný základ slovenskej ľudovej hudobnej kultúry, na ktorom sa až neskôr vyhranili jednotlivé krajové štýly.
- Ako nám pomerne stručný materiál **z obce Bodonoš** naznačuje a získané informácie dokladujú, bola táto obec oveľa otvorenejšie vplyvom z okolia, ktoré síce úplne nezatlačili pôvodný domáci fond, ale ho zmnožili v oblasti piesne novšej o útvary hudobne ľúbivé, no neprehlbujúce jeho hudobno výrazovú hodnotu. Zo staršej piesňovej vrstvy uchovali sa tu najmä piesne svadobné a krstinové.

Soňa Burlasová

Keď hľadáme na hudobnú kultúru oboch spomenutých slovenských obcí v Rumunsku – na základe materiálu získaného krátkym výskumom – ako na kultúru etnickej diaspóry, je bohatstvo rýdzich, okolitými vplyvmi nedotknutých slovenských ľudových piesní neobyčajne veľké. Myslím, že je to vďaka viacerým okolnostiam.

...vzhľadom na čisté a rýdzo zachované typy piesní bolo by potrebné venovať výskumu slovenských národnostných celkov v Rumunsku ďalšiu pozornosť.

Soňa Burlasová

Pri práci s ľudovou piesňou budeme využívať obsah piesní – texty, ktoré sú vhodnou príležitosťou pre vysvetlenie niektorých súvislostí historického či spoločenského vývoja, vďaka nim vieme:

- *Upriamiť pozornosť na lokálne nárečie a nápev*
- *Vysvetliť regionálne pomenovania*
- *Motív národnej hrdosti v kontraste so sociálnou témou*
- *Príklad nárečia, pôvodných zamestnaní, historických faktov*
- *Vysvetlenie vystahovaleckej témy*
- *Národovecká pieseň – vysvetliť symboly slovenskosti*

Vysvetlenie etnickej tolerancie

1. Aj keď som ja richtarova dcera, zato ja mam cigana frajera.

Cigan sa mi preveľice pači, bo ma pekne kučerave vlasi.

2. Cigan sa mi preveľice ľubi, bo ma cigan pekne bele zubi.

Cigan si ve na husličkach hraťi, mňa sa bude pri ňim dobre spaťi.

Pozor na správny výber 😊

1. A tam dolu na dolíne, tam su cigaňi, tam su cigaňi.

Posedaľi do koľečka, džvandrikovali, dromblikovali.

2. Išol som tam aj ja ku ňim, nič mi ňedaľi, nič mi ľedaľi.

Onucami, papučami za mnu hadzaľi, za mnu hadzaľi.

Upriamiť pozornosť na lokálne nárečie a nápev

- *Nápev ako jeden z prostriedkov, ktorý pomáha navodiť atmosféru*
- *Nápev, ktorý podvedome dieťa pozná zo svojho okolia*
- *Nápev piesní, ktoré dieťa počulo doma v rodine – od rodičov alebo starých rodičov*
- *.....*

Základné členenie piesní:

- **“staršia” vrstva** - „predharmonická“ (alebo „neharmonická, S. Burlasová) pieseň
- **“mladšia” vrstva** - „harmonická“ nápevová vrstva, súvisiaca s predpokladanými vplyvmi tzv. „vysokej“ (artificiálnej) hudby.
- Tretiu zložku (medziskupinu) tvoria prechodné, tzv. **modálne typy nápevov**.

Eva Krekovičová

1. Úzkorozsahové piesne, označované aj ako magicko-rituálne (O.Elschek 1975). Ich melódia krúži okolo 1-3 tónov, alebo sa opiera o tónovú kostru (dvoch tónov) v rozsahu sekundy či tercie. Vyskytujú sa v prvom rade **v obradovom a detskom folklóre či uspávkách**, vyskytujú sa v nich pomerne vzácné nestrofické piesne, napr. **niektoré pastierske vyvolávania, pohrebné plače** a podobne a **ich nápevy majú nezriedka recitatívny charakter**.

Podľa Elschekovcov tvoria 1,5 – 2% tradičného piesňového fondu

V prostredí Slovákov v Maďarsku podľa výskumov. O. Krupu na uchovaní týchto piesní v kultúrnej pamäti národa prakticky dodnes má svoju zásluhu tiež: pôsobenie folklorizmu, dostupnosť publikácií starších piesňových zbierok.

2. tzv. roľnícke piesne, ktoré úzko súvisia s predchádzajúcim štýlom. Ich melódie oscilujú okolo kostry v rozsahu kvarty (označujú sa aj ako kvarttonálne), majú prevažne descendenčnú tendenciu (v melodike i rytme) a vyznačujú sa výhradne otvorenou hudobnou formou.

Patria sem **lúčne („trávnice“)** a **žatevné piesne**... kvarttonalita sa objavuje **aj v piesňach svadobných a tanečných**.

Výskyt: najmä nížinné a podhorské oblasti juhozápadného a stredného Slovenska, zastúpenie cca 5%

Kvarttonálne nápevy sú v materiáli z maďarského územia všeobecne málo zastúpené.

3. tzv. piesne „pastierskeho“ štýlu (Kresánek): základ kostry melódie má rozsah kvinty, preto bývajú označované ako kvinttonálne.

Kvinttonálne piesne sa vyskytujú **hlavne v podhorských a horských oblastiach stredného a severného Slovenska**, v menšej miere ich nájdeme aj na severozápade. Vo folklórnom fonde tvoria cca 30%.

Kvinttonálne nápevy súvisia s pastierskymi aerofónmi („koncovky“ a iné píšťaly, pastierske trúby, gajdy atď.) Viac ako polovica kvinttonálnych nápevov sa vyznačuje prevažne premenlivou lydickou (zväčšenou) kvartou.

V materiáli z jazykových ostrovov v Maďarsku nachádzame kvinttonálne piesne v porovnaní s roľníckymi nápevmi častejšie, vyskytujú sa hlavne v kalendárnych obradoch, v nariekaniach tanečných, prípadne ľúbostných piesňach a pod. Lydické nápevy neboli u Slovákov v Maďarsku časté, skôr ojedinelé.

Hranica medzi „staršou“ a „novšou“ vrstvou piesní nie je ostrá

Dokladom toho je aj modálna (prechodná) medzivrstva piesní, ktorá spája staršie a novšie princípy hudobného myslenia. Tieto nápevy majú napr. úzky rozsah, ale uzavretú hudobnú formu, typickú pre nové harmonické piesne, a rozsiahlejšie melodické riadky: 10-12-slabičné a podobne.

Melódie tohto typu vznikli ešte v druhej polovici 20. storočia v tzv. prechodných hudobných regiónoch: Gemer a Spiš.

Piesne modálneho charakteru nachádzame zastúpené aj u Slovákov v Maďarsku.

Vyznačujú sa prienikom harmonických tonálnych princípov a dur-molovej melodiky do folklórnej hudby, a to:

z vojenských, duchovných a umelých piesní z mestského a prímestského prostredia, ku ktorému dochádza cca v 17. storočí.

Pre tieto piesne je charakteristická širokorozsahová melodika a namiesto jednoduchých tonálnych kostier sa v nich upevňuje dominantné postavenie základného tónu.

Aj táto zložka nápevov pozostáva z viacerých vrstiev, ktoré sú dokladom o postupnom udomácňovaní sa týchto princípov a ich prerastaní so staršími vrstvami.

1. Tradičná vrstva nových harmonických piesní.

Nesie viaceré spoločné znaky so staršou (predharmonickou) piesňou.

Zo staršej vrstvy obsahujú harmonické piesne tradičnej vrstvy niektoré znaky, ako napr. čiastočne krúživá melodika, sčasti descendenčná (klesajúca), prevaha 4-dielnej formy.

Tieto nápevy na Slovensku tvoria cca 40% folklórnych piesní.

Hypotonálne nápevy sa vyskytujú nielen na Slovensku, ale tiež u Slovákov v Maďarsku.

2. Skupinu nových harmonických piesní tvorí **novouhorská pieseň**.

V rámci staršej vrstvy harmonických piesní sa predpokladá vplyv európskej barokovej melodiky a najmä duchovných piesní. Pri piesňach novouhorských je to na sklonku 18. storočia a neskôr vplyv svetskej tanečnej, zábavnej hudby poloľudového a umelého pôvodu, ale tiež folklórne vplyvy národov bývalého Uhorska, predovšetkým Maďarov, Ukrajincov ale aj Slovákov (Burlasová, 1988, s.570)

K charakteristickým znakom tejto vrstvy patrí: uzavretá forma, kvintová transpozícia prvej časti tvoriaca druhý diel a bodkovaný rytmus... V slovenskom repertoári tvoria celkovo cca 10% piesňového fondu.

U Slovákov v Maďarsku je prekvapivo malé zastúpenie novouhorských piesní.

3. Nové harmonické piesne západoeurópskeho typu.

Ide o piesne, ktoré vznikli v západoeurópskom a stredoeurópskom prostredí, šírili sa prostredníctvom letákových tlačí a označovali sa ako „jarmočné“.

Svetské piesne tejto vrstvy sa vyznačujú **ľúbostnou tematikou, tragickými až hrôzostrašnými alebo ľúbostnými sentimentálnymi príbehmi**, ich nápevy majú spravidla **trojdobý alebo šesťdobý takt**.

V piesňovom repertoári Slovákov na území Maďarska sú pomerne vzácne.

4. tzv. **novovznikajúce piesne.**

Na Slovensku to boli piesne spojené s kolektivizáciou poľnohospodárstva, partizánske piesne...

Aj ďalšie príležitosti ako: veľkonočná šibačka, školské oslavy, oslavy narodenín a pod.

V zbierkach z územia Maďarska sa vyskytovali len ojedinele.

Ja d'akujem za pozornosť 😊

PhDr. Zuzana Drugová

Bihor – Bodonoš – Gemelčička, 15. – 17. 9. 2020

Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok etnickej tolerance
2019 – 1- SK01 – KA201 – 060682

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

